

بررسی و تحلیل میزان تأثیرگذاری مخاطرات انسانی بر توسعه ژئوتوریسم استان اردبیل (مطالعه موردی: شهرستان نیر)

فریبا اسفندیاری درآباد^۱، بهروز نظافت تکه^۲، فاطمه حسینی^۳

۱. استاد گروه جغرافیای طبیعی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران
۲. دانشجوی دکتری دانشکده علوم اجتماعی، گروه جغرافیای طبیعی (گرایش ژئومورفولوژی)، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران
۳. دانشجوی کارشناسی، رشته گردشگری و مدیریت جهانگردی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۰۴/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۲۷

چکیده

ژئوتوریسم شاخه‌ای از صنعت گردشگری است محوریت آن را رفتارشناسی سیستم‌های سطحی زمین یا ژئومورفوسایت‌ها تشکیل می‌دهد. به عبارتی شناسایی و مدیریت ریسک یکی از رویکردهای است که برای ارتقا بخشیدن سیستم‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. هدف از این پژوهش بررسی و تحلیل میزان تأثیر مخاطرات بر توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر می‌باشد. پژوهش حاضر به صورت توصیفی و تحلیل و به کمک دو جامعه آماری مرتبط با گردشگری یعنی گردشگرهای داخلی وارد شده به شهرستان نیر و مسئولین فعال در صنعت ژئوتوریسم منطقه به بررسی مخاطرات تأثیر گذار در توسعه ژئوتوریسم پرداخته است. نتایج تحقیق نشان داد که احتمال وقوع خطر بهداشتی و محیطی از نظر مسافران با مقدار ۳/۶۵ بیش‌ترین امتیاز را جهت تهدید توسعه ژئوتوریسم به خود اختصاص داده‌است. هم‌چنین احتمال وقوع خطر ساختاری و عملکردی از نظر مسئولین با امتیاز ۳/۱۷ دارای بیش‌ترین تأثیر گذاری بر توسعه توریسم منطقه مورد مطالعه دارد. در نهایت بر اساس نتایج حاصله مجموع امتیازات پاسخگویان بر تأثیر گذاری مخاطرات ذکر شده نشان داد که با مقدار ۲/۷۲ از حد متوسط مخاطره پایین بوده و تأثیرات چندانی بر توسعه گردشگری شهرستان نیر ندارد. بنابراین نتیجه‌گیری می‌شود با توسعه در بخش‌های احتمالی خطر می‌توان احتمالات خطر در جهت توسعه ژئوتوریسم را به حداقل رساند تا منجر به توسعه صنعت توریسم در شهرستان نیر شود. بنابراین بر اساس نتایج حاصله پیشنهاد می‌شود با توسعه رفاهی، اقتصادی، بهداشتی، زیرساختی و حقوقی در سال‌های آتی منجر به پیشرفت روزافزون صنعت ژئوتوریسم در سطح شهرستان نیر گردد.

کلید واژه‌ها: پتانسیل، توسعه گردشگری، مخاطرات، ژئوتوریسم، شهرستان نیر.

سرآغاز

ژئوتوریسم شاخه‌ای از دانش توریسم است که محوریت آن را رفتارشناسی سیستم‌های سطحی زمین یا ژئومورفوسایت‌ها تشکیل می‌دهد و کوشش دارد، ارزش‌های گردشگری- حفاظتی فرم‌ها و فرایندهای مسلط در یک مکان را شناسایی، حفاظت و بهره‌برداری کند (Fakhari, 2015). در حال حاضر، مساله کنونی دانش ژئوتوریسم دامن می‌زند، گسترش و توسعه صنعت گردشگری به‌عنوان بخشی از ابعاد توسعه اجتماعی و فرهنگی هر کشور در کنار توجه به درآمدزایی، اشتغال‌زایی و مقوله اقتصاد و فرهنگ از اهمیت شایان توجهی برخوردار است. بیش‌تر دولت‌ها تلاش دارند تا بخش قابل توجهی از درآمد سرانه ملی خویش را از این صنعت تأمین نمایند چرا که درآمدزایی این صنعت در مقایسه با هزینه‌های ناچیز آن بسیار زیاد است. این امر نیازمند تاسیسات و امکاناتی می‌باشد که در هر شهر باید مهیا شوند تا جواب‌گوی نیازهای مردم و گردشگرهای که به آن شهر سفر می‌کنند باشد و زمینه لازم به‌منظور جذب گردشگر مهیا شده و رضایت‌مندی و آسایش را برای آن‌ها فراهم نموده و محیط آرام و دل‌پذیری برای آن‌ها تأمین نماید (Ebrahimi, quoted by Sheikh Mohammadi, 2015). صنعت گردشگری با خصوصیات توسعه‌مدارانه خود نقش بارزی در اقتصاد کشورهای جهان ایفا می‌کند؛ رشد و توسعه صنعت گردشگری در هر کشوری مستلزم استراتژی مناسب و برنامه‌ریزی مدیریتی موثر می‌باشد (Asghari Saraskanrod et al., 2014) می‌توان گفت که صنعت گردشگری در حال حاضر در شماری از کشورها جزو یکی از پردرآمدترین، وسیع‌ترین و پاک‌ترین صنایع به‌شمار می‌رود (Ramsht, & Baboli Zahar, 2018).

به‌عبارتی ژئوتوریسم پدیده نوپایی است که در قالب دو شخصیت زمین‌شناسی و جغرافیا بیان شده است. (Mokhtari, 2014) در ژئوتوریسم پدیده‌های ژئومورفولوژیک غلبه بیش‌تری نسبت به سایر پدیده‌های زمین‌شناسی دارند. این مخاطبان متخصصان و کارشناسان ژئومورفولوژی نه‌تنها و زمین‌شناسی، بلکه گردشگران عادی و علاقه‌مندان به طبیعت هم هستند. امروزه بیش‌تر بازارهای گردشگری تحت تأثیر ژئوتوریسم قرار گرفته‌است. این موضوع متأثر از فراوانی گردشگرهایی است، که در پی جاذبه‌هایی با ماهیت طبیعی هستند که کاملاً منحصر به فرد می‌باشند (Fakhari et al., 2013). گردشگری در دهه اخیر پا را فراتر گذاشته و وارد عرصه‌های بسیار جدی و جدیدتری همچون به

کارگیری و بهره‌مندی از توانایی‌های ژئوتوریسم شده است (Zandmoghaddam, 2008). به‌طور کلی گردشگری مرتبط با پدیده‌های طبیعی پیوند عمیقی با پایداری گردشگری در هر منطقه داشته و به‌منظور حفظ تنوع، غنای بیولوژیکی و طبیعی محیط، مدیریت این نوع از گردشگری نیز از اهمیت زیادی برخوردار است (Tsar, 2012). در حالی که گردشگری اثرات مثبت فراوانی دارد و روز به روز در حال گسترش است اما حوادث و خطراتی که آن را تهدید می‌کند خالی از بحث نیست. آن‌چه که در این میان اهمیت دارد این است که همواره باید سیستمی منسجم برای حمایت، برنامه‌ریزی و مدیریت گردشگری در مواقع بحرانی و قبل از وقوع بحران آماده اقدام باشد. در حال حاضر که صنعت گردشگری از نظر توسعه اقتصادی می‌تواند منجر به پیشرفت گردد از سویی با عدم نظارت دقیق بر صنعت گردشگری می‌تواند منجر به وارد شدن شوکی غیرقابل جبران به اقتصاد گردد (Masoumi, 1388). (Esfandiari Darabad et al, 1401)، به بررسی و ارزیابی تأثیر گذاری مخاطرات بر توسعه توریسم در شهرستان مشکین‌شهر پرداختند. ایشان به این نتیجه رسیدند که با توسعه در بخش‌های احتمالی خطر می‌توان احتمالات خطر در جهت توسعه توریسم را به حداقل رساند تا منجر به توسعه صنعت گردشگری در شهرستان مشکین‌شهر شود (Zamanzadeh et al., 2015)، به بررسی تأثیر مخاطرات بر توسعه گردشگری شهرستان سرعین با استفاده از روش‌های آماری پرداختند. نتایج آن‌ها نشان داد که احتمال وقوع مخاطرات بهداشتی و محیطی از دیدگاه گردشگران و همچنین مخاطرات ساختاری- عملکردی از دیدگاه مسئولین فعال در بخش گردشگری وجود دارد. (Gholami et al., 2017)، به بررسی و ارزیابی تأثیر مخاطرات آب و هوایی بر تعداد گردشگران خارجی شهر اصفهان با استفاده از مدل‌های آماری پرداختند. ایشان به این نتیجه رسیدند که طی دوره آماری مورد مطالعه به‌ترتیب آلودگی هوا، گرماهای فرین، روزهای همراه با یخبندان، سرماهای فرین، گرد و غبار، خشکسالی و در نهایت بارش شدید بیش از سایر مخاطرات با تعداد گردشگران ارتباط داشته است. (Abdi et al., 1400)، به بررسی موانع توسعه گردشگری ورزش‌های آبی- ساحلی در ایران از مصاحبه نیمه ساختار یافته و همچنین پرسش‌نامه محقق‌ساخته پرداختند. نتایج آن‌ها نشان داد که با حذف موانعی مانند ساخت‌وساز بی‌رویه در حریم دریا، عدم تفکیک محل استراحت و قایق‌رانی و شنا و همچنین تجهیزات ناکافی

2019; Jian & Ajmera, 2018; Suis et al., 2018; Aydin 1401; Karami, 2017; Lee & Kim, 2015) در سرتاسر دنیا صورت گرفته است. هدف از این پژوهش بررسی و تحلیل میزان تاثیر مخاطرات طبیعی و انسانی بر توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر با استفاده از شاخص‌های مختلفی می‌باشد.

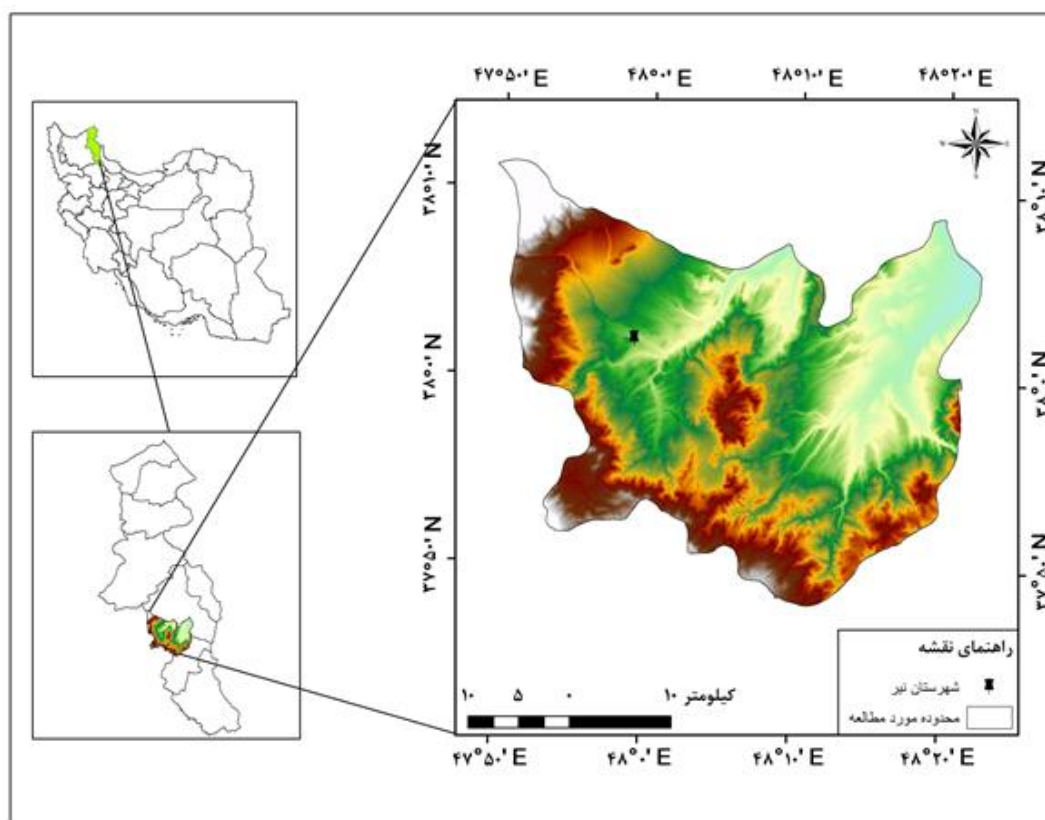
مواد و روش

معرفی محدوده مورد مطالعه

شهر نیر در مختصات جغرافیایی ۳۸ درجه و دو دقیقه عرض شمالی و ۴۷ درجه و ۵۹ دقیقه طول شرقی استقرار یافته و متوسط ارتفاع آن از سطح دریا ۱۶۵۰ متر می‌باشد و جزء شهرهای مرتفع کشور محسوب می‌گردد. بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ تعداد جمعیت شهرستان نیر بالغ بر ۵۸۷۳ نفر بود. این شهر در فاصله ۳۵ کیلومتری از اردبیل واقع گردیده و در کنار جاده اصلی ارتباطی اردبیل به سراب مستقر می‌باشد. مساحت شهر حدود ۱۶۸ هکتار بوده و بخش‌هایی از شمال و غرب آن به ارتفاعات محدود می‌باشد. شکل‌های (۱) و (۲).

ناجیان زمینه توسعه گردشگری ورزش‌های آبی فراهم می‌شود؛ همچنین برگزاری جشنواره‌ها و مسابقات ورزش‌های آبی ساحلی راهکارهای جدیدی در جهت توسعه گردشگری هستند. (Moqimi et al., 1401; Esfandiari, Darabad et al., 1401; Khanzadeh et al., 1401; Rahimi et al., 1401; Rosta, 1401; Tahiri et al., 1401; Akbari et al., 1401; Letonowska et al.,) اشاره نمود. (Namati et al., 1401)

(2020)، در تحقیقی با عنوان تحقیقات علمی در بازار گردشگری سلامت: یک بررسی ادبیات سیستماتیک بیان کردند. ایشان نتیجه گرفت که بیشتر مقالات در بازاریابی گردشگری سلامت داده‌های تحلیلی، سیستماتیک از منابع ثانویه هستند. (Letonowska et al., 2020) در تحقیقی با عنوان انتخاب استراتژی گردشگری سلامت از طریق تجزیه و تحلیل SWOT^(۱) و رویکرد AHP^(۲) MABAC بیان نمودند که گردشگری سلامت بر جنبه‌های سازمانی و عملیاتی سفرهای تجاری برای درمان افراد متمرکز است. به عبارتی در راستای رشد اقتصادی، صنعت گردشگری در چند دهه گذشته به‌طور قابل توجهی توسعه پیدا کرده است. بر همین اساس مطالعات خارجی مشابهی هم‌چون (Nilani et al.,

شکل (۱): موقعیت جغرافیایی شهرستان نیر در استان اردبیل

پژوهش از آن‌ها استفاده شده‌است از مطالعات پیشین که در این زمینه صورت گرفته بود استخراج شد که شامل احتمال مخاطرات سیاسی، حقوقی، اقتصادی- مالی، اجتماعی- فرهنگی، محیطی و بهداشتی، فناوری، ساختاری- عملکردی و ایمنی و امنیت می‌باشند. برای هر کدام از شاخص‌ها گویه‌هایی مشخص شده و سپس به‌صورت پرسش‌نامه طراحی شده‌است. برای جمع‌آوری داده‌های لازم در این کار تحقیقی از سه شیوه جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده که به‌صورت زیر هستند:

- مطالعات میدانی و کتابخانه‌ای
 - سناد و آمارهای موجود سازمان‌ها و ادارات مرتبط در سطح استان اردبیل و شهرستان نیر
 - مطالعات و پژوهش‌های میدانی در حیطه انواع مخاطرات طبیعی و انسانی
- پس از پایان مرحله جمع‌آوری اطلاعات داده‌های به‌دست آمده خلاصه، کدگذاری و دسته‌بندی و پردازش شدند. به‌عبارتی آن‌چه در مرحله تجزیه و تحلیل مهم است این است که محقق باید داده‌ها را در مسیر هدف تحقق پاسخگویی به سوالات تحقیق انجام دهد. بنابراین بر اساس گویه‌های موجود به ارزیابی مخاطرات تاثیرگذار بر توسعه توریسم شهرستان نیر پرداخته شده است.

شکل (۲): منطقه ژئوتوریستی بولاغلار شهرستان نیر

روش‌شناسی

پژوهش فوق از نوع تحقیقات تحلیلی، میدانی و کتابخانه‌ای به حساب می‌آید، زیرا هدف تحقیق بررسی و تحلیل میزان تاثیر مخاطرات بر توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر بوده که نتایج این پژوهش در امر مدیریت گردشگری و برنامه‌ریزی برای توسعه پایدار گردشگری منطقه مورد بررسی قابل استفاده می‌باشد. همچنین براساس یک تقسیم‌بندی در پژوهش حاضر با توجه به موضوع آن از نوع تحقیقات توصیفی- تحلیلی محسوب می‌شود. برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از ابزار پرسش‌نامه استفاده شده‌است. شاخص‌های که برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز

جدول (۱): شاخص‌ها، معیارها و گویه‌های تحقیق ماخذ: (Eyashi, 2013)

انواع احتمال خطرات تهدیدکننده گردشگری	شاخص‌ها	معیارها	گویه‌ها
خطرات‌های بیرونی	خطر سیاسی	سیاست‌های دولتی	مشخص نبودن سیاست‌ها در جهت توسعه توریسم
		ارتباط بین المللی	همانگ نبودن برنامه‌های محلی و کشوری
		شرایط سیاسی	تبلیغات منفی رسانه‌ها
			ثابت نبودن مسائل سیاسی
	خطر حقوقی	قوانین	حمایت نشدن و نداشتن قوانین برای گردشگران
			ابهام در اجرای صحیح قوانین
	خطر اقتصادی و مالی	نوسانات قیمتی	میزان تغییرات ارز بر تمایلات گردشگران
			میزان افزایش قیمت بر تمایلات گردشگران
			هزینه خدمات گردشگری
			میزان تناسب قیمت‌ها
خطر اجتماعی و فرهنگی	اعتماد مالی	ضررهای مالی	میزان مراکز فعال در بخش توریسم
			میزان درآمد حاصل گردشگری
	خطر اجتماعی و فرهنگی	جرم و جنایت	مناسب بودن رفتار افراد بومی با گردشگران
			برخورد مناسب با گردشگران
			میزان نزاع و درگیری در منطقه

میزان زنده نگه داشتن فرهنگ محلی			
میزان گران فروشی در مناطق گردشگری			
میزان سرقت			
میزان حساسیت ساکنان بومی به محیط زیست	ناسازگاری اجتماعی		
میزان تصور منفی افراد بومی به گردشگران			
میزان ترغیت گردشگرا قبلی	تهدیدات روانی		
میزان رضایت گردشگران			
میزان آلودگی‌ها	بهداشت محیط	خطر بهداشتی و محیطی	
میزان رضایت گردشگران از بهداشت	بیولوژیکی		
بیماری‌ها و امراض	آب و هوا		
میزان تمایل گردشگران به سفر در فصل‌های سرد سال			
میزان فعالیت شبکه‌های تلویزیونی در جهت گردشگری	نارسایی سیستم‌های فنی	خطر فناوری	
میزان تجهیزات مراکز اقامتی			
میزان رضایت گردشگران از سیستم‌های بانکی			
میزان برخورداری منطقه از امکانات مطلوب			
ضعف وسایل حمل و نقل	نارسای سیستم‌های حمل و نقل		
نحوه مدیریت مسائل گردشگری			
میزان عمل کردن مسئولین به اهداف توسعه گردشگری	مدیریتی	خطر ساختاری و عملکردی	
میزان فعالیت‌های آژانس‌های مسافرتی با نظم منطقه			
میزان نظم و هماهنگی خدمات‌رسانان	برنامه‌ریزی		
میزان تعمیرات و بازسازی مناطق تاریخی			
میزان تبلیغات	بازاریابی		
میزان نگهداری از منابع گردشگری	اجرایی		
میزان آسیب رساندن گردشگران به منابع گردشگری			
آموزش دادن بسیار زیاد به کارکنان			
میزان استفاده آژانس‌های مسافرتی از افراد مجرب	منابع انسانی	خطرات‌های درونی	
میزان راهنمای تورلیدرها			
میزان امنیت محل‌های اقامتی			
میزان امنیت مناطق رفاهی و گردشگری	ایمنی در تجهیزات	خطر ایمنی و امنیت	
میزان امنیت راه‌های ارتباطی			
رعایت اصول بهداشتی کارکنان آبگرم‌ها و رستوران‌ها			
میزان امنیت مناطق گردشگری			
میزان حمایت‌های بیمه	امنیت جانی		
وجود مراکز درمانی			

برای احتمال رخداد حوادث استفاده می‌شوند باید ساده و قابل فهم باشند تا پاسخ‌دهندگان توانایی درک سوالات را داشته باشند (Eyashi, 2013)، به همین منظور برای طراحی پرسش‌نامه‌ها از طیف لیکرت استفاده شد. به عبارتی طیف لیکرت معمول‌ترین مقیاس ترتیبی برای طراحی پرسش‌نامه است که از تعدادی عبارت و گزینه استفاده شده است. بر این اساس سوالات طراحی و در

روش محاسبه احتمال مخاطرات بر توسعه ژئوتوریسم برای برآورد احتمال مخاطرات تاثیرگذار بر توسعه گردشگری، از شاخص‌های به‌دست آمده در این زمینه در مطالعات پیشین، در قالب ایجاد پرسش‌نامه از دو گروه متخصصین و کارشناسان فعال بخش گردشگری و گردشگران داخلی وارد شده به شهرستان نیر استفاده شده است. مقیاس‌های به‌کار گرفته شده در این پژوهش

جدول (۳): نتایج بررسی احتمال خطر حقوقی بر توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از نظر پاسخگویان

شاخص‌ها	پاسخگویان	میانگین	میان
حقوقی	مسافران	۲/۳۷	۲/۵
	مسئولین	۲/۹۸	۳
	نهایی	۲/۶۷	۲/۷۵

میزان تاثیر مخاطرات اقتصادی و مالی

بر اساس نتایج به‌دست آمده از جدول (۴)، نتایج حاصله نشان می‌دهد که میانگین به‌دست آمده از پرسش‌نامه برای شاخص احتمال خطر اقتصادی و مالی در توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از دیدگاه مسافران با مقدار ۳/۱۷ و از دیدگاه مسئولین با مقدار ۳/۰۷ و میانگین نهایی با مقدار ۳/۱۲ به‌دست آمده در جهت تاثیرگذاری مخاطرات بر توسعه ژئوتوریسم باشد که نشان‌دهنده این است که تاثیرگذاری مخاطرات اقتصادی در شهرستان نیر از حد متوسط بالاتر است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت خطر اقتصادی زیادی توسعه گردشگری در شهرستان نیر را تهدید می‌کند. بنابراین باید تمهیدات لازم در جهت توسعه اقتصاد شهرستان ژئوتوریستی نیر را برای جلوگیری از خطر مالی شود.

جدول (۴): نتایج بررسی احتمال خطر اقتصادی و مالی بر توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از نظر پاسخگویان

شاخص‌ها	پاسخگویان	میانگین	میان
اقتصادی و مالی	مسافران	۳/۱۷	۳/۱۶
	مسئولین	۳/۰۷	۳/۰۸
	نهایی	۳/۱۲	۳/۱۲

میزان تاثیر مخاطرات اجتماعی و فرهنگی

بر اساس نتایج به‌دست آمده از جدول (۵)، نتایج حاصله نشان می‌دهد که میانگین به‌دست آمده از پرسش‌نامه برای شاخص احتمال خطر اجتماعی و فرهنگی در توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از دیدگاه مسافران با مقدار ۲/۹۹ و از دیدگاه مسئولین با مقدار ۲/۶۵ و میانگین نهایی با مقدار ۲/۸۲ به‌دست آمده در جهت تاثیرگذاری مخاطرات بر توسعه ژئوتوریسم باشد که نشان‌دهنده این است که تاثیرگذاری مخاطرات اجتماعی و فرهنگی در شهرستان نیر از حد متوسط پایین‌تر است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت خطر اجتماعی و فرهنگی زیادی توسعه ژئوتوریسم در شهرستان نیر را تهدید نمی‌کند.

پایان بر اساس تعداد فراوانی‌ها برای هر یک از مخاطرات میانگین، میانه محاسبه شد و ارزش گویه‌ها از طریق طیف لیکرت انجام شد.

نتایج و بحث

میزان تاثیر مخاطرات سیاسی

بر اساس نتایج به‌دست آمده از جداول فوق میزان تاثیر مخاطرات بر توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر مشخص شد. بر اساس نتایج به‌دست آمده از جدول (۲)، نتایج حاصله نشان می‌دهد که میانگین به‌دست آمده از پرسش‌نامه برای شاخص احتمال خطر سیاسی در توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از دیدگاه مسافران با مقدار ۲/۱۷ و از دیدگاه مسئولین با مقدار ۲/۲۱ و میانگین نهایی با مقدار ۲/۱۹ به‌دست آمده در جهت تاثیرگذاری مخاطرات بر توسعه ژئوتوریسم باشد که نشان‌دهنده این است که تاثیرگذاری مخاطرات سیاسی در شهرستان نیر بر اساس حد میانه از حد متوسط پایین است.

جدول (۲): نتایج بررسی احتمال خطر سیاسی بر توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از نظر پاسخگویان

شاخص‌ها	پاسخگویان	میانگین	میان
سیاسی	مسافران	۲/۱۷	۲/۵
	مسئولین	۲/۲۱	۲/۵
	نهایی	۲/۱۹	۲/۵

میزان تاثیر مخاطرات حقوقی

بر اساس نتایج به‌دست آمده از جدول (۳)، نتایج حاصله نشان می‌دهد که میانگین به‌دست آمده از پرسش‌نامه برای شاخص احتمال خطر حقوقی در توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از دیدگاه مسافران با مقدار ۲/۳۷ و از دیدگاه مسئولین با مقدار ۲/۹۸ و میانگین نهایی با مقدار ۲/۶۷ به‌دست آمده در جهت تاثیرگذاری مخاطرات بر توسعه ژئوتوریسم باشد که نشان‌دهنده این است که تاثیرگذاری مخاطرات حقوقی در شهرستان نیر بر اساس حد میانه از حد متوسط پایین است. به‌عبارتی به‌دلیل مشغله کاری افراد می‌توان گفت خطرات حقوقی زیادی گردشگری شهرستان نیر را تهدید نمی‌کند. زیرا این نوع خطر می‌تواند ناشی از قوانینی باشد که بر توسعه گردشگری تاثیر منفی و مخرب بگذارد.

جدول (۷): نتایج بررسی احتمال خطر فناوری بر توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از نظر پاسخگویان

شاخص‌ها	پاسخگویان	میانگین	میان
فناوری	گردشگران	۲/۱۱	۲/۵
	مسئولین	۲/۲۸	۲/۵
	نهایی	۲/۱۹	۲/۵

میزان تاثیر مخاطرات ساختاری و عملکردی

بر اساس نتایج به‌دست آمده از جدول (۸)، نتایج حاصله نشان می‌دهد که میانگین به‌دست آمده از پرسش‌نامه برای شاخص احتمال خطر ساختاری و عملکردی در توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از دیدگاه مسافران با مقدار ۲/۴۴ و از دیدگاه مسئولین با مقدار ۳/۱۷ و میانگین نهایی با مقدار ۲/۸۰ به‌دست آمده در جهت تاثیر گذاري مخاطرات بر توسعه ژئوتوریسم باشد که نشان‌دهنده این است که تاثیر گذاري مخاطرات ساختاری و عملکردی در شهرستان نیر از حد متوسط پایین‌تر است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت خطر ساختاری و عملکردی زیادی توسعه ژئوتوریسم در شهرستان نیر را تهدید نمی‌کند.

جدول (۸): نتایج بررسی احتمال خطر ساختاری و عملکردی بر توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از نظر پاسخگویان

شاخص‌ها	پاسخگویان	میانگین	میان
ساختاری و عملکردی	مسافران	۲/۴۴	۲/۵
	مسئولین	۳/۱۷	۳/۵
	نهایی	۲/۸۰	۳

میزان تاثیر مخاطرات امنیتی

بر اساس نتایج به‌دست آمده از جدول (۹)، نتایج حاصله نشان می‌دهد که میانگین به‌دست آمده از پرسش‌نامه برای شاخص احتمال خطر امنیتی در توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از دیدگاه مسافران با مقدار ۲/۶۱ و از دیدگاه مسئولین با مقدار ۲/۸۷ و میانگین نهایی با مقدار ۲/۷۴ به‌دست آمده در جهت تاثیر گذاري مخاطرات بر توسعه ژئوتوریسم باشد که نشان‌دهنده این است که تاثیر گذاري مخاطرات ایمنی و امنیتی در شهرستان نیر از حد متوسط پایین‌تر است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت خطر ایمنی و امنیتی زیادی توسعه گردشگری در شهرستان نیر را تهدید نمی‌کند.

جدول (۵): نتایج بررسی احتمال خطر اجتماعی و فرهنگی بر توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از نظر پاسخگویان

شاخص‌ها	پاسخگویان	میانگین	میان
اجتماعی و فرهنگی	مسافران	۲/۹۹	۲/۶۰
	مسئولین	۲/۶۵	۲/۴۰
	نهایی	۲/۸۲	۲/۵

میزان تاثیر مخاطرات بهداشتی و محیطی

بر اساس نتایج به‌دست آمده از جدول (۶)، نتایج حاصله نشان می‌دهد که میانگین به‌دست آمده از پرسش‌نامه برای شاخص احتمال خطر بهداشتی و محیطی در توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از دیدگاه مسافران با مقدار ۳/۶۵ و از دیدگاه مسئولین با مقدار ۲/۸۵ و میانگین نهایی با مقدار ۳/۲۶ به‌دست آمده در جهت تاثیر گذاري مخاطرات بر توسعه ژئوتوریسم باشد که نشان‌دهنده این است که تاثیر گذاري مخاطرات بهداشتی و محیطی در شهرستان نیر از حد متوسط بالاتر است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت خطر بهداشتی و محیطی زیادی توسعه گردشگری در شهرستان نیر را تهدید می‌کند.

جدول (۶): نتایج بررسی احتمال خطر بهداشتی و محیطی بر توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از نظر پاسخگویان

شاخص‌ها	پاسخگویان	میانگین	میان
بهداشتی و محیطی	مسافران	۳/۶۵	۳/۵
	مسئولین	۲/۸۵	۳
	نهایی	۳/۲۶	۳/۲۵

میزان تاثیر مخاطرات فناوری

بر اساس نتایج به‌دست آمده از جدول (۷)، نتایج حاصله نشان می‌دهد که میانگین به‌دست آمده از پرسش‌نامه برای شاخص احتمال خطر فناوری در توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از دیدگاه مسافران با مقدار ۲/۱۱ و از دیدگاه مسئولین با مقدار ۲/۲۸ و میانگین نهایی با مقدار ۲/۱۹ به‌دست آمده در جهت تاثیر گذاري مخاطرات بر توسعه گردشگری باشد که نشان‌دهنده این است که تاثیر گذاري مخاطرات فناوری در شهرستان نیر از حد متوسط پایین‌تر است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت خطر فناوری زیادی توسعه ژئوتوریسم در شهرستان نیر را تهدید نمی‌کند.

جدول (۱۰): مجموع میزان احتمال مخاطرات تاثیرگذار بر

توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر

۲/۷۲	میانگین
------	---------

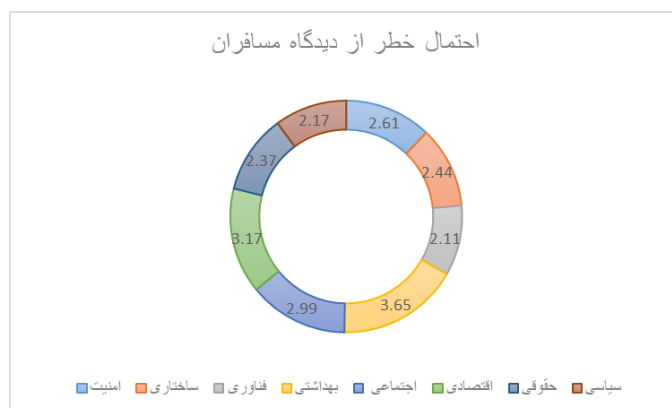
بر اساس شکل (۳)، احتمال خطر را نشان داده است که خطرات سیاسی (۱)، حقوقی (۲)، اقتصادی و مالی (۳)، اجتماعی و فرهنگی (۴)، بهداشتی و محیطی (۵)، فناوری (۶)، ساختاری و عملکردی (۷) و ایمنی و امنیت (۸) می‌باشد. بنابراین بیشتر خطر تهدیدکننده از نظر گردشگران با مقدار ۳/۶۵ مربوط به بخش بهداشتی و محیطی است. بنابراین باید تمهیدات لازم در جهت به حداقل رساندن احتمال خطر این نوع شاخص باید به حداقل خود برسد.

جدول (۹): نتایج بررسی احتمال خطر امنیتی بر

توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از نظر پاسخگویان

شاخص‌ها	پاسخگویان	میانگین	میان
امنیتی	مسافران	۲/۶۱	۳
	مسئولین	۲/۸۷	۳
	نهایی	۲/۷۴	۳

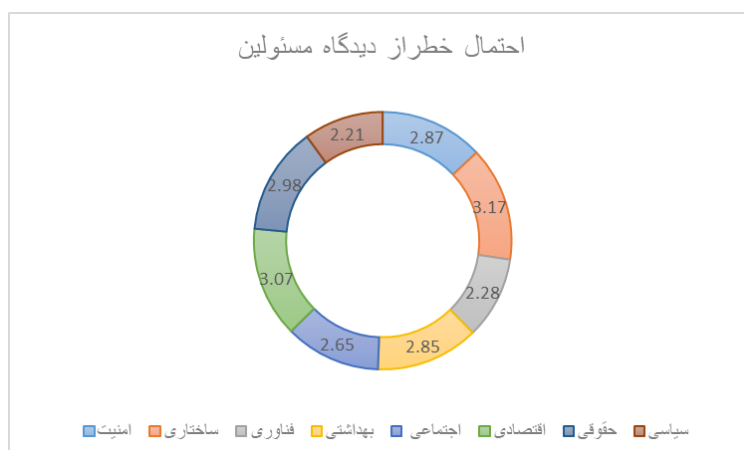
بر اساس نتایج حاصله از جدول (۱۰)، میانگین برآورد شده برای کل احتمالات مخاطره‌آمیز توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از نظر پاسخ مسافران و مسئولین به ترتیب برابر با مقدار ۲/۷۲ می‌باشد. بنابراین این مقدار از حد بالایی خطر کمتر بوده و مخاطرات زیادی بخش توسعه ژئوتوریستی شهرستان نیر را تهدید نمی‌کند.

شکل (۳): احتمال خطرات تاثیرگذار بر توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از دیدگاه مسافران

از نظر مسئولین با مقدار ۳/۱۷ مربوط به ساختاری و عملکردی است. بنابراین باید تمهیدات لازم در جهت به حداقل رساندن احتمال خطر این نوع شاخص باید به حداقل خود برسد.

بر اساس شکل (۴)، احتمال خطر را نشان داده است که خطرات سیاسی (۱)، حقوقی (۲)، اقتصادی و مالی (۳)، اجتماعی و فرهنگی (۴)، بهداشتی و محیطی (۵)، فناوری (۶)، ساختاری و عملکردی (۷) و ایمنی و امنیت (۸) می‌باشد. بنابراین بیشتر خطر تهدید کننده

شکل (۴): احتمال خطرات تاثیرگذار بر توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر از دیدگاه مسئولین

نتیجه گیری و بحث

امروزه گردشگری به مثابه یک سیستم تحلیل و تفسیر می شود که متشکل از اجزای مختلفی از جمله موسسات تجاری، گردشگران، جامعه و محیط می باشد و هر بخش آن با سایر بخش ها در ارتباط است که می تواند اجزای یک سیستم گردشگری را تحت تاثیر قرار دهد. گردشگری نوعی اقتصاد توسعه یافته برای مناطق در حال توسعه است. همچنین وقوع مخاطرات طبیعی و انسانی در نواحی گردشگری از راه کاهش تعداد مسافر صدماتی را به پیکره وجودی این صنعت و توسعه گردشگری وارد می نماید. بنابراین مدیریت فعالیت های گردشگری امری الزامی و ضروری است. بنابراین اولین قدم در جهت مدیریت گردشگری شناسایی احتمالات خطر در منطقه مورد بررسی است. اقدام بعدی با توجه به شناسایی احتمالات خطر برنامه ریزی در جهت کنترل و توسعه منابع گردشگری است. با توجه به نتایج حاصله از بررسی و تحلیل میزان تاثیر مخاطرات انسانی بر توسعه ژئوتوریسم شهرستان نیر نتیجه گیری شد که بر اساس محاسبه مجموع احتمالات مخاطرات از دیدگاه گردشگران این نتایج حاصل شد که احتمال تهدید سیستم گردشگری محدوده مورد مطالعه در زمینه احتمال خطر بهداشتی و محیطی با مقدار $3/65$ بیشترین میزان را کسب کرده است. همچنین مجموع احتمالات مخاطرات از دیدگاه مسئولین این نتایج حاصل شد که احتمال تهدید سیستم گردشگری محدوده مورد مطالعه در زمینه احتمال خطر ساختاری و عملکردی با مقدار $3/17$ بیشترین امتیاز را کسب کرده است که این نتایج نشان از تهدیدات برای توسعه ژئوتوریسم در شهرستان نیر است. بنابراین بر اساس نتایج حاصله می توان نتیجه گرفت با توجه به شرایط بهداشتی و محیطی باید زیرساخت های بهداشتی و محیطی و همچنین ساختاری و عملکردی توسعه یابد تا در صورت امکان موجب افزایش توان گردشگری در منطقه ژئوتوریستی نیر گردد.

یادداشت ها

1. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
2. Analytical Hierarchy process

فهرست منابع

- Akbari, M., Bustan Ahmadi, Ansari, M., & Sohrabi. 1401. Assessing the position of Islamic countries in terms of global travel and tourism competitiveness indicators using the MABAC technique, Regional Planning Scientific Quarterly, Volume 12, Number 45, pp. 1-18. (in persian)
- Asghari Saraskanroud, P. & Nazaft Tekle, B. (2019). evaluation of geotourism potential and analysis of competitiveness of geotourism areas of Sarein city, Geographical Research, No. 137, 203-194 (in persian)
- Asgranjad Nouri, B., Nemati, V., Fani, M., & Saebnia, S. (1401). Learning from children's tourism in the sustainable development of tourism: the moderating role of family demographic characteristics. Tourism and Development, 11(4), 1-18. (in persian)

نتایج مشابهی مطالعات (Esfandiari Darabad et al., 1401)، بررسی و ارزیابی تاثیرگذاری مخاطرات بر توسعه گردشگری (مطالعه موردی: شهرستان مشکین شهر) پرداختند. ایشان به این نتیجه رسیدند که با توسعه در بخش های احتمالی خطر می توان احتمالات خطر در جهت توسعه گردشگری را به حداقل رساند تا منجر به توسعه صنعت گردشگری در شهرستان مشکین شهر شود (Khodai et al., 1401)، گردشگری شهری رویکردی نو به سوی بازآفرینی شهری (مطالعه موردی شهر زنجان) با استفاده از روش دلفی پرداختند. ایشان به این نتیجه رسیدند که افزایش گردشگری باعث هویت بخشی و بازآفرینی اماکن تاریخی گردیده و اطلاعات حاصل از حضور گردشگران با افزایش درآمد باعث رونق گردشگری و توجه هر چه بیشتر مدیران شهری به بهسازی بافت های با ارزش و تاریخی زنجان طی سال های اخیر گردیده است که در نهایت ضمن ایجاد اشتغال زمینه بازآفرینی شهری را فراهم کرده است. (Zamanzadeh et al., 2015)، به بررسی تاثیر مخاطرات بر توسعه گردشگری شهرستان سرعین با استفاده از روش های آماری پرداختند. نتایج آن ها نشان داد که احتمال وقوع مخاطرات بهداشتی و محیطی از دیدگاه گردشگران و همچنین مخاطرات ساختاری- عملکردی از دیدگاه مسئولین فعال در بخش گردشگری وجود دارد. بنابراین پیشنهاد می شود با بکارگیری تمهیدات در احتمال خطرات بهداشتی و محیطی و ساختار عملکردی میزان احتمال خطر را کاهش داد از طریق توسعه زیرساخت ها و توسعه امکانات منجر به توسعه شرایط ژئوتوریستی در شهرستان نیر انجامد.

- Ayashi, A. 2013. Assessing the level of risk in the development process of tourism systems (case study: Khorramabad city). Master's thesis, Faculty of Geography, University of Tehran. (in persian)
- Aydin, G. & Karamehmet, B. (2017). Factors affecting health tourism and international health-care facility choice, *International Journal of Pharmaceutical and Healthcare Marketing*. 11, 16-36.
- Ebrahimi, A., Mokhtari, D. & Raushiti, S. (1400). Evaluation of the role of developed karstic resources in the geotourism capabilities of Kamiyaran city, *Quantitative Geomorphology Research*, No. 39, pp. 1-18.(in persian)
- Esfandiari, Darabad, F., Nazaft Takele, B., Hassanzadeh, M., & Pasban, A.M. (1401). evaluation and analysis of tourism potential and competitiveness of Ardabil province using Paulova model and Hadzik dynamic model (case study: Heer, Khalkhal, Sarein), *Environmental Studies Quarterly*, Volume 7, Number 3, pp. 5188-5201. (in persian)
- Fakhari, S. (2013). geomorphological modeling for sustainable development (case study: proposed geoparks in Damavand region), doctoral thesis, supervisor, Ezzatullah Qanawati, Khwarazmi University. (in persian)
- Hossam, M. (2015). measuring the attitude of the host community to the economic, social and environmental effects of tourism development. Case study: villages of Larijan district, Amel city, year 6, number 21, pp. 45-60(in persian)
- Khodayi, Y., Garger, B. & Sarwar, R. (1401). Urban tourism is a new approach to urban regeneration (case study of Zanjan city), *Zagros Vision Geography and Urban Planning Quarterly*, Volume 14, Number 52, pp. 49-81. (in persian)
- Lai LS, To WM. (2015). Content analysis of social media: A grounded theory approach. *Journal of Electronic Commerce Research*, 16, 125-138.
- Lee, J. & Kim, H.-b. (2015). Success factors of health tourism: cases of Asian tourism cities, *International Journal of Tourism Cities*. 1. 3, 216-233.
- Letunovska, N., Kwilinski, A., & Kaminska, B. (2020). Scientific Research In The Health Tourism Market: A Systematic Literature Review. *Health Economics and Management Review*. 1.8-19.
- Moghim, A., Zare Ahmedabad, M., & Mokhtari, D. (1401). evaluating the ability of geomorphological forms resulting from Tabriz fault activity in the development of geotourism using the Paniza method, *Urban and Regional Policy*, Volume 1, Number 1, pp. 1-13. (in persian)
- Monavari, S.M. & Feraidoni, A. (2008). Kakarza regional talent identification for evaluation of ecological tourism with the help of GIS, the fourth national conference of environmental strategies and improve them, pp: 27- 31
- Nemati, V., Ebrahimpour, H., Marzban, S., & Nazaft Tekle, B. (1401). Evaluation of factors affecting the development of health tourism in Tehran province with a future research approach, *Environmental Studies Quarterly*, Volume 7, Number 4, pp. 5756-5746. (in persian)
- Nilashia, B., Sarminah, S., Abdul Manafd, A., Ahmadie. H. A. & Rashidf, T. (2019). Factors influencing medical tourism adoption in Malaysia: A DEMATELFuzzy TOPSIS approach, *Computers & Industrial Engineering* 137, 53-67.
- Rahimi, M., Henry, F. & Rumyani, A. (1401). Planning and foresight of sustainable development of tourism in Khuzestan province, *Regional Planning Scientific Quarterly*, Volume 12, Number 45, pp. 51-66. (in persian)
- Rusta, A. (1401). Explaining the effects of tourists' experience and motivation in urban areas on tourists' satisfaction and loyalty (case study: Kish and Qeshm tourist areas), *Regional Planning Scientific Quarterly*, Volume 12, Number 45, pp. 211-228. (in persian)

- Taheri, K., Hosseini, A. & Amiri, A. (1401). Investigating the consequences of tourism activities on natural ecosystems. *Geography and Human Relations*, 5(1), 369-382. (in persian)
- Zamanzadeh, S. M., Qadiri Masoom, M., Faraji Sokbar, H. & Vaezi., H. (2015). Investigating the impact of hazards on the development of tourism in Sarein city. *Geography and Environmental Hazards*, No. 20, 151-135. (in persian)
- Zandmghaddam, M. R. (2008). examining the capabilities of Dasht Kavir as a Geopark of Central Iran and its role in the sustainable development of Semnan Province, *Amash Mohit Geographical Journal*, Year 2, Number 6, pp. 1-20. (in persian)
- Zeng, B. & Gerritsen, R. (2014). What do we know about social media in tourism? A review. *Tourism management perspectives*, 27-36.

Investigating and Analyzing the Impact of Human Hazards on the Development of Geotourism in Ardabil Province (Case Study: Nir City)

Fariba Esfandiari Darabad^{*1}, Behrouz Nezafat Takle², Fatemeh Hosseini³

1. Professor of Natural Geography Department, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran
2. Doctoral Student Faculty of Social Sciences, Department of Natural Geography trend Geomorphology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran
3. Undergraduate Students, Field of Tourism and Tourism Management, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran

(Received: 2023/05/17)

Accepted: 2022/07/11)

Abstract

Geo-tourism is a branch of tourism centered on the earth's surface systems or geo-morphosites. Risk identification and management is one of the approaches used to improve systems. This research aimed to investigate and analyze the impact of hazards on the development of geo-tourism in Nair, a city in Ardabil Province. The present research is descriptive-analytical in nature based on two statistical communities related to tourism, i.e. domestic tourists who entered Nair and the officials active in the geo-tourism industry in the region. In this context, we investigated the risks affecting the development of geo-tourism in the study area. The results showed from the viewpoint of travelers the probability of health risk has the highest score 3.65 threatening the development of geo-tourism. Also, according to officials, the possibility of structural and functional risk with a score of 3.17 has the highest impact on the development of tourism in the area. Based on the results, the total score of the respondents on the impact of the cited risks was 2.72, falling in the low impact category not seriously affecting tourism development in Nair city. We conclude that by improving the situation in the study area and putting rehabilitation measures into effect, it is possible to minimize the possibility of risk in geo-tourism development radically enhancing tourism industry in Nair. We suggest that with further development in welfare, economic, health, infrastructure and law sectors in the coming years, it is possible to accelerate the progress in the geo-tourism industry in the study area.

Keywords: Potential, Tourism development, Dangers, Geotourism, Nair

* Corresponding author

Email: Esfandyari@uma.ac.ir